

Datum 2017-06-20 Reg.nr 131-152-17

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Jana Hejzlar
08-563 088 19
jana.hejzlar@uka.se

Utbildningsdepartementet

Universitetskanslersämbetets yttrande över promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter (U2017/01365/UH)

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats att yttra sig över ovan nämnda promemorian (PM). I sitt yttrande väljer UKÄ dels att lämna några generella synpunkter, dels att lämna synpunkter på några av de bedömningar där ämbetets sakkunskap kan vara av särskild relevans.

Inledning

UKÄ välkomnar det tydligt framskrivna behovet av specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter i såväl specialpedagog- som i speciallärarexamen. PM:et baseras på ett gediget underlag och innehåller inte minst en omfattande förteckning över vetenskapliga referenser. De dubbla kompetenser som föreslås kommer att gynna alla skolenheter, men främst de mindre som har ett begränsat utrymme att anställa fler specialpedagoger och speciallärare.

Behov av ytterligare kompetens om neuropsykiatriska svårigheter

UKÄ stödjer förslaget om att både speciallärare och specialpedagoger behöver kompetens att hantera neuropsykiatriska svårigheter. De föreslagna ändringarna i examensordningen för dessa utbildningar adresserar angelägna kompetensgap. Tidigare skedde undervisning i liten grupp och korta lektioner kombinerade med uteaktiviteter som leddes av speciallärare med omfattande utbildning för uppgiften. När enhetsskolan/grundskolan infördes i och med Lgr 62 och Lgr 69 blev inkludering ett ledord, vilket innebar att undervisning i mindre grupper i stort frångicks. För att dessa barn och elever ska klara skolan måste man hitta nya vägar för att framgångsrikt kombinera inkludering och individualiserad undervisning/handledning enskilt eller i små grupper.

Behov av konsekvensanalys när det gäller förändringar i examensordningen för speciallärare och specialpedagoger

Examensmålen för högskoleutbildningar kan behöva ses över när nya vetenskapliga rön eller professionskrav tillkommer. Ofta leder det till att antalet examensmål avseende kunskap och förståelse samt färdighet och förmåga, liksom fördjupade kunskapsmål ökar, utan att utbildningen förlängs. Det är märkbart även i detta fall. De nuvarande fem kunskapsmålen, varav tre med krav på fördjupad kunskap, blir istället sju stycken, varav fem med krav på fördjupad kunskap. Antalet examensmål för färdighet och förmåga varierar i nuläget mellan sex och sju. Beroende på vald specialisering kommer dessa att bli åtta. UKÄ ser det inte som oproblematiskt eftersom speciallärarnas olika specialiseringar redan idag ställer höga krav på kompetens.

Den nuvarande examensordningen som gäller för specialpedagoger omfattar två kunskapsmål, varav ett med krav på fördjupad förmåga, föreslås utökas med ytterligare ett mål med krav på fördjupad kunskap. De fem nuvarande målen för färdighet och förmåga, varav ett med krav på fördjupad sådan, utökas med ett mål utan krav på fördjupad förmåga.

Förslaget skulle vinna på att analysera konsekvenserna av dessa förändringar för utbildningarna.

Behov av fler utbildade specialpedagoger och speciallärare men även fortbildning

I nuläget erbjuds speciallärarutbildning vid 11 lärosäten och specialpedagogutbildning vid nio. Antalet specialpedagoger som examinerades mellan 2011 och 2016 ligger tämligen konstant något under 400 årligen. Av dem som påbörjade studierna läsåret 2009/10 hade 71 procent tagit ut en specialpedagogexamen till och med läsåret 2013/14. När speciallärarexamen infördes var målet att dubbelt så många speciallärare som specialpedagoger skulle examineras årligen. Detta har ännu inte uppnåtts men antalet utexaminerade speciallärare har visserligen ökat under samma period från cirka 200 till drygt 560 per år. Av dem som påbörjade studierna läsåret 2009/10 hade en något högre andel, 79 procent tagit ut en examen.

Utifrån de fakta som presenteras i promemorian, kan man konstatera att det finns ett omfattande behov av fler utbildade speciallärare och specialpedagoger. Dessutom behöver de som redan idag arbetar som behöriga speciallärare och specialpedagoger fortbildning när det gäller de i remissen föreslagna nya kompetenserna. De satsningar som Skolverket ansvarar för idag genom olika varianter av Lärarlyftet rör endast obehöriga lärare. Det saknas därmed finansieringsmekanismer för fortbildning.

Beslut

Beslut om yttrandet har tagits av tf. myndighetschef Annika Pontén efter föredragning av utredaren Jana Hejzlar i närvaro av avdelningschefen Karin Järplid Linde, chefsassistenten Agnes Ers samt kommunikativören Kristin Wengerholt. I ärendets beredning deltog även utredaren Julia Elenäs.

Annika Pontén

Jana Hejzlar